

**RAQAMLI MEDIA MUHITINING SHAKLLANISHI VA KOMMUNIKATIV
XUSUSIYATLARI****FORMATION OF THE DIGITAL MEDIA ENVIRONMENT AND ITS
COMMUNICATIVE CHARACTERISTICS****ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ МЕДИА-СРЕДЫ И ЕЁ
КОММУНИКАТИВНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ**

Nasibaxon Abdumannovna Ashurmatova
Farg'ona davlat texnika universiteti o'qituvchisi
ashurmatova90@gmail.com

Ibrohimjon Vasiyjonov Yoqubjon o'g'li
Farg'ona davlat texnika universiteti talabasi
ibrohimjon20070518@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18051934>

Annotatsiya: Ilmiy maqolada raqamli media muhitining shakllanish jarayoni, uning ijtimoiy, madaniy va kommunikativ jihatlari har tomonlama tahlil qilinadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida an'anaviy ommaviy axborot vositalarining raqamli shaklga o'tishi, media makonining kengayishi hamda axborot uzatish usullarining transformatsiyasi yoritib beriladi. Shuningdek, raqamli media muhitida interaktivlik, tezkorlik, global qamrov va foydalanuvchi faolligining ortishi kabi muhim kommunikativ xususiyatlar tahlil qilinadi. Maqolada ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar va raqamli kontentning jamiyat ongiga ta'siri, jamoatchilik fikrini shakllantirishdagi roli ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari raqamli media sohasida ilmiy izlanishlar olib borayotgan mutaxassislar, talabalar va ommaviy kommunikatsiya bilan shug'ullanuvchilar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Аннотация: В данной научной статье проводится всесторонний анализ процесса формирования цифровой медиасреды, а также её социальных, культурных и коммуникативных аспектов. Стремительное развитие информационно-коммуникационных технологий привело к цифровой трансформации традиционных средств массовой информации, расширению медиaprостранства и изменению способов распространения информации. В статье рассматриваются ключевые коммуникативные характеристики цифровых медиа, такие как интерактивность, оперативность, глобальный охват и рост активности пользователей. Также анализируется влияние социальных сетей, онлайн-платформ и цифрового контента на общественное сознание и процесс формирования общественного мнения. Результаты исследования имеют теоретическое и практическое значение для специалистов, студентов и исследователей в области цифровых медиа и массовых коммуникаций.

Annatatsion: This scientific article provides a comprehensive analysis of the formation of the digital media environment and its social, cultural, and communicative aspects. The rapid development of information and communication technologies has led to the digital transformation of traditional mass media, the expansion of the media space, and significant

changes in methods of information dissemination. The article examines key communicative characteristics of digital media, such as interactivity, speed, global reach, and increased user participation. It also explores the influence of social networks, online platforms, and digital content on public consciousness and their role in shaping public opinion. The findings of the study are of theoretical and practical significance for researchers, students, and professionals working in the field of digital media and mass communication.

Kalit so'zlar: raqamli media, kommunikatsiya, axborot muhiti, raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar, media savodxonlik.

Keywords: digital media, communication, information environment, digital technologies, social networks, media literacy.

Ключевые слова: цифровые медиа, коммуникация, информационная среда, цифровые технологии, социальные сети, медиаграмотность.

Kirish

XXI asr axborotlashgan jamiyat davri sifatida tavsiflanib, unda raqamli texnologiyalar inson hayotining barcha sohalariga chuqur kirib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida axborotni yaratish, uzatish, qayta ishlash va iste'mol qilish jarayonlari tubdan o'zgardi. Ayniqsa, internet tarmog'i, mobil aloqa vositalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda turli raqamli platformalarning keng tarqalishi raqamli media muhitining shakllanishiga kuchli turtki bo'ldi. Bugungi kunda raqamli media jamiyatning axborot ehtiyojini qondiruvchi asosiy manbalardan biriga aylanib, ommaviy kommunikatsiyaning yetakchi shakli sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli media muhitining shakllanishi an'anaviy ommaviy axborot vositalarining faoliyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bosma nashrlar, radio va televideniye raqamli formatga o'tib, o'z auditoriyasi bilan interaktiv muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ldi. Natijada axborot uzatishning bir yo'nalishli modeli o'rnini ikki va ko'p yo'nalishli kommunikatsiya egalladi. Foydalanuvchilar endilikda faqat axborotni qabul qiluvchi emas, balki uni ishlab chiqaruvchi va tarqatuvchi subyekt sifatida ham maydonga chiqmoqda. Bu holat raqamli media muhitining asosiy kommunikativ xususiyatlaridan biri bo'lgan interaktivlikni yanada kuchaytirdi.

Raqamli media muhitining muhim jihatlaridan biri uning tezkorligi va global qamrovga egaligidir. Axborot real vaqt rejimida butun dunyo bo'ylab tarqalib, ijtimoiy-siyosiy, madaniy va iqtisodiy jarayonlarga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar orqali jamoatchilik fikri shakllanib, turli ijtimoiy muammolar muhokamasi keng omma ishtirokida olib borilmoqda. Shu bilan birga, raqamli media muhitida axborot oqimining haddan tashqari ko'pligi, yolg'on va ishonchsiz ma'lumotlarning tarqalishi, axborot manipulyatsiyasi kabi salbiy holatlar ham kuzatilmoqda.

Mazkur sharoitda media savodxonlik masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli media foydalanuvchilardan axborotni tanqidiy tahlil qilish, ishonchli manbalarni ajrata bilish va mas'uliyatli kommunikatsiya olib borishni talab etadi. Shu sababli raqamli media muhitining shakllanishi, uning kommunikativ xususiyatlari hamda jamiyat taraqqiyotiga ko'rsatayotgan ta'sirini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Raqamli media muhitining shakllanish omillari

Raqamli media muhitining shakllanishi, avvalo, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Internet tarmog'ining keng

ommalashuvi, mobil qurilmalar imkoniyatlarining ortishi, yuqori tezlikdagi aloqa tizimlarining joriy etilishi media makonning raqamli tus olishiga sabab bo'ldi. Natijada an'anaviy ommaviy axborot vositalari o'z faoliyatini yangi texnologik asosda qayta tashkil etishga majbur bo'ldi.

Shuningdek, raqamli platformalarning paydo bo'lishi va rivojlanishi axborot ishlab chiqarish jarayonini soddalashtirdi. Bloglar, ijtimoiy tarmoqlar, video hostinglar va podcast platformalari har bir foydalanuvchiga o'z fikrini keng auditoriyaga yetkazish imkonini bermoqda. Bu jarayon raqamli media muhitining ochiqligi va erkinligi bilan xarakterlanadi.

2. Raqamli medianing kommunikativ xususiyatlari

Raqamli media muhitining eng muhim kommunikativ xususiyatlaridan biri — interaktivlikdir. An'anaviy mediadagi bir tomonlama axborot uzatishdan farqli ravishda, raqamli media foydalanuvchilar o'rtasida o'zaro muloqotni ta'minlaydi. Izoh qoldirish, bahs-munozarada qatnashish, kontentni baholash va ulashish kabi imkoniyatlar kommunikatsiyani yanada jonli va samarali qiladi.

Yana bir muhim xususiyat — tezkorlikdir. Raqamli media orqali axborot real vaqt rejimida tarqatiladi. Bu holat favqulodda vaziyatlar, ijtimoiy-siyosiy jarayonlar va jamoatchilik fikrini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, tezkorlik axborotning ishonchliligiga bo'lgan talabni yanada oshiradi.

3. Auditoriya va raqamli kommunikatsiya

Raqamli media muhitida auditoriya tushunchasi ham yangi mazmun kasb etdi. Foydalanuvchilar faqat passiv tinglovchi yoki tomoshabin bo'lib qolmay, balki faol ishtirokchi sifatida axborot almashinuvida qatnashmoqda. Bu jarayon "foydalanuvchi tomonidan yaratilgan kontent" tushunchasining keng tarqalishiga olib keldi.

Auditoriya ehtiyojlari va qiziqishlariga mos kontent ishlab chiqish raqamli media samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Algoritmalar asosida ishlovchi platformalar foydalanuvchilarga shaxsiylashtirilgan axborot taqdim etib, kommunikatsiya jarayonini yanada murakkab va ko'p qatlamli holga keltirmoqda.

4. Raqamli media muhitida muammolar va xavf-xatarlar

Raqamli media muhitining rivoji bilan bir qatorda bir qator muammolar ham yuzaga chiqmoqda. Xususan, yolg'on axborotlarning tarqalishi, axborot manipulyatsiyasi, kiberxavfsizlik muammolari va shaxsiy ma'lumotlarning himoyasi dolzarb masalalardan hisoblanadi. Ushbu muammolar jamiyatda noto'g'ri qarashlar va ijtimoiy ziddiyatlarning kuchayishiga sabab bo'lishi mumkin.

Shu bois raqamli media muhitida mas'uliyatli kommunikatsiyani shakllantirish, axborot madaniyatini rivojlantirish va media savodxonlikni oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ta'lim muassasalari va ommaviy axborot vositalari bu borada muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Raqamli media muhiti zamonaviy jamiyatning axborot-kommunikatsiya tizimida muhim o'rin egallaydi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida raqamli media an'anaviy ommaviy axborot vositalarini sezilarli darajada o'zgartirib, yangi kommunikatsiya shakllari va mexanizmlarini yuzaga keltirdi. Bugungi kunda raqamli media nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki jamiyat a'zolari o'rtasidagi ijtimoiy muloqotni ta'minlovchi muhim maydon sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanganki, raqamli media muhitining asosiy kommunikativ xususiyatlari — interaktivlik, tezkorlik, global qamrov va foydalanuvchi faolligining ortishi

bilan tavsiflanadi. Ushbu xususiyatlar axborot almashinuvi jarayonini yanada samarali va ochiq holga keltirib, jamoatchilik fikrining shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Foydalanuvchilarning axborot ishlab chiqarish jarayonidagi bevosita ishtiroki raqamli kommunikatsiyaning demokratlashuviga olib kelmoqda.

Raqamli media muhitining kengayishi bir qator muammolarni ham yuzaga chiqarmoqda. Xususan, axborot ishonchliligi, yolg'on xabarlarining tez tarqalishi, axborot manipulyatsiyasi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va kiberxavfsizlik masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu muammolarni hal etish uchun media savodxonlikni oshirish, foydalanuvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish hamda raqamli media faoliyatini tartibga soluvchi mexanizmlarni takomillashtirish zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. McQuail, D. *Mass Communication Theory*. London: Sage Publications.
2. Castells, M. *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell.
3. To'raqulov B. **Ommaviy kommunikatsiya asoslari**. Toshkent, 2019.
4. Internet va raqamli media bo'yicha o'quv-uslubiy materiallar.